

Συνέδριο Αρχαιομετρίας στη Χαϊδελβέργη

Με κύριο χαρακτηριστικό το υψηλό επιστημονικό επίπεδο, διοργανώθηκε πρόσφατα (19-20 Ιανουαρίου 2007) στη Χαϊδελβέργη Γερμανίας ειδική διημερίδα Αρχαιομετρίας, με τίτλο «Fortschritte der Arch ometrie». Το Συνέδριο έγινε με αφορμή τη συμπλήρωση είκοσι χρόνων από την εποχή που η Ακαδημία Επιστημών της Χαϊδελβέργης χρηματοδότησε προγράμματα Αρχαιομετρίας, κυρίως στο Ίδρυμα Μαξ-Πλανκ Πυρηνικής Φυσικής, τα οποία πλέον πραγματοποιούνται από το Πανεπιστήμιο της ίδιας πόλης. Κορυφαίοι ειδικοί, οι οποίοι είναι ιδιαίτερα γνωστοί στην Ελλάδα από τις εδώ ερευνητικές τους δραστηριότητες (Prof. J. Maran, Prof. G.A. Wagner, Prof. A. Hauptman, Prof. B. Kromer κ.ά.) παρουσίασαν σημαντικές εργασίες, σχετικές με όλα σχεδόν τα θέματα που αποτελούν ερευνητικά αντικείμενα της Αρχαιομετρίας σήμερα. Ειδικές αναφορές έγιναν στα επιτυχή ερευνητικά προγράμματα των γερμανικών ομάδων, που αναλήφθηκαν ή γίνονται ήδη στη χώρα μας, με σημαντικότερο ανάμεσα σε αυτά την πρωτοποριακή μελέτη για τη διερεύνηση αρχαίας παραγωγής ευγενών μετάλλων στο Αιγαίο (κυρίως στη Σίφνο και στη Θάσο), που αναφέρεται από τους αρχαίους συγγραφείς και αποδείχθηκε, ύστερα από δεκαεπταετή έρευνα, απόλυτα αληθής. Οι εργασίες που ανακοινώθηκαν στο Συνέδριο θα αποτελέσουν τα κύρια περιεχόμενα ενός νέου βιβλίου του εκδοτικού οίκου Springer με τον ίδιο, όπως προαναφέρεται, τίτλο, το οποίο θα εκδοθεί τον Οκτώβριο του 2007 στη γερμανική και τον επόμενο χρόνο στην αγγλική γλώσσα.

Νέος επιστήμων Αρχαιομεταλλουργίας

Δεν είναι η πρώτη φορά που οι αρχαιολόγοι, ιδίως οι νέοι, αποδεικνύουν ότι μπορούν να διαχειριστούν εξίσου καλά με τους πτυχιούχους των θετικών επιστημών μεθόδους και τεχνικές Φυσικής, Χημείας, Ορυκτολογίας, μετατροπών φάσεων υλικών, μικροσκοπίας και άλλων, που παλιότερα θεωρούνταν απροσπέλαστες και ακατάλληπτες για αυτούς. Με τίτλο «Η μεταλλουργία του χαλκού στην Προανακτορική Κρήτη: Τεχνολογικές εξελίξεις και κοινωνικές όψεις», ο κ. Θωμάς Τσέλιος, πτυχιούχος Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης, υποστήριξε επιτυχώς τη διδακτορική διατριβή του στο Τμήμα Ιστορίας-Αρχαιολογίας του ίδιου Πανεπιστημίου και έλαβε βαθμό «άριστα». Η υποστήριξη έγινε πρόσφατα (24.1.) ενώπιον μιας μικτής εξεταστικής επιτροπής, αποτελούμενης από αρχαιολόγους και ειδικούς από τις θετικές επιστήμες, με πρόεδρο την αναπληρώτρια καθηγήτρια Ί. Τζαχίλη. Το αναλυτικό μέρος της διατριβής έγινε με την επίβλεψη ερευνητών από την Ομάδα Μελέτης Αρχαίων Μετάλλων και Παλαιοπεριβάλλοντος στο Εργαστήριο Αρχαιομετρίας του ΕΚΕΦΕ «Δημόκριτος» και στο Institute of Archaeology του UCL της Μεγάλης Βρετανίας, στο πλαίσιο ενός εγκεκριμένου ΠΕΝΕΔ. Οι αρχαιολόγοι του Μουσείου Ηρακλείου, από το οποίο προέρχονται τα δείγματα που μελετήθηκαν, ήταν αυτοί που πήραν τη σπουδαία απόφαση να συμπαρασταθούν σε ένα πρόγραμμα που ανοίγει νέους δρόμους για την κατανόηση της Πρωτομινωικής Μεταλλουργίας και που αφήνει πίσω του έναν νέο ειδικό μελετητή των αρχαίων

μετάλλων. Του ευχόμαστε καλή σταδιοδρομία.

Νέο βιβλίο: Θεμιστοκλής Κατσαρός, Ικαριακά Σύμμεικτα

Για τη μελέτη και την κατανόηση των απαρχών του αιγαιακού πολιτισμού, η Ικαρία αποτελεί ένα νησί-κιβωτό και «αρχείο» πληροφοριών στις Ανατολικές Σποράδες, για αρκετούς λόγους: είναι σχετικά αλίμενο, υπήρξε απομονωμένο για μεγάλα διαστήματα, δημιούργησε κλειστές κοινωνίες και πολλούς οικισμούς σε δυσπρόσιτες περιοχές, διατήρησε πανάρχαιους θεσμούς, βρίσκεται μαζί με τη Σάμο στον θαλάσσιο δρόμο Αιγαίου-Μ. Ασίας και δεν αποτελεί μέχρι σήμερα κύριο στόχο τουριστικής ανάπτυξης. Ο ικαριος συγγραφέας Θεμιστοκλής Κατσαρός, παρακινήμένος από μια θαυμαστή αγάπη για τον τόπο του, αφιέρωσε αρκετές δεκαετίες για τη μελέτη της Ικαρίας. Διαθέτει εξάλλου τόσο τα προσόντα του ειδικού, λόγω των σπουδών του στην Αρχαιολογία και την Ιστορία, όσο και την πολύχρονη εμπειρία του ως επιμελητή αρχαιοτήτων στο νησί. Το αποτέλεσμα είναι ένα σπουδαίο πόνημα, που περιέχει πλούτο πρωτότυπων πληροφοριών και νέων ευρημάτων καταγεγραμμένων με εγκυρότητα και επιστημονική ακρίβεια, και ακόμη ιστορικών συσχετίσεων, ετυμολογικών ερμηνειών και εθνογραφικών παραλληλισμών που εκτείνονται σε ένα ευρύτατο χρονικό πλαίσιο, από τους νεολιθικούς μέχρι τους νεότερους χρόνους. Το βιβλίο, με 350 σελίδες, πλούσια εικονογράφηση, βιβλιογραφική υποστήριξη, παραρτήματα και εκτενή περιλήψη στα αγγλικά, δεν αποτελεί μόνο μια προσφορά προς την Ικαρία αλλά είναι

και αφετηρία νέων ερευνών, αρχαιολογικών, παλαιοπεριβαλλοντικών, ανθρωπολογικών και άλλων. Η παρουσίασή του έγινε πρόσφατα από τους πανεπιστημιακούς καθηγητές Π. Θέμελη και Α. Σάμψων, και από τον δημοσιογράφο-συγγραφέα Α. Κύρου. Διατίθεται από την Εταιρεία Ικαριακών Μελετών (Μιλτιάδου 3, Κηφισιά, τηλ. 210-8016183), η οποία και χρηματοδότησε την έκδοσή.

Τα Πρακτικά Ελληνικών Συνεδρίων Αρχαιομετρίας

Πρόσφατα ολοκληρώθηκαν οι εργασίες επιστημονικής αξιολόγησης, διόρθωσης, εκδοτικής επιμέλειας κ.λπ. δύο σημαντικών Συνεδρίων Αρχαιομετρίας που είχαν πραγματοποιηθεί στο παρελθόν. Πρόκειται για το 4ο Συμπόσιο Αρχαιομετρίας της Ελληνικής Αρχαιομετρικής Εταιρείας (ΕΑΕ), που πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα τον Μάιο του 2003 και για το International Symposium on Aegean Metallurgy in Bronze Age, που διοργανώθηκε από το Πανεπιστήμιο Κρήτης και το ΕΚΕΦΕ «Δημόκριτος», και έλαβε χώρα στο Ρέθυμνο τον Νοέμβριο του 2004. Τα Πρακτικά του Συμποσίου της ΕΑΕ θα εκδοθούν στην αγγλική γλώσσα από τη σειρά *British Archaeological Reports* (BAR), μέχρι τον Οκτώβριο του 2007, ενώ τα αντίστοιχα του Συμποσίου Αρχαιομεταλλουργίας θα αποτελέσουν ειδική έκδοση του Τμήματος Ιστορίας-Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης, επίσης στα αγγλικά, με επιμελήτρια έκδοσης την αναπληρώτρια καθηγήτρια Ί. Τζαχίλη. Το νέο Δ.Σ. της ΕΑΕ, μάλιστα, έχει αρχίσει τις προετοιμασίες της διοργάνωσης του 5ου Συμποσίου Αρχαιομετρίας με πιθανή εποχή πραγματοποίησής τον

ΑΡΧΑΙΟΜΕΤΡΙΚΑ ΝΕΑ

Νοέμβριο του 2007 (στην Αθήνα), εφόσον νωρίτερα έχουν κυκλοφορήσει τα Πρακτικά. Συγκεκριμένες ημερομηνίες θα είναι διαθέσιμες τις προσεχείς εβδομάδες με την έκδοση της 1ης Εγκυκλίου του Συνεδρίου, η οποία θα αποσταλεί σε αποδέκτες εντός και εκτός Ελλάδος.

Τα Σεμινάρια των Εργαστηρίων Fitch και Wiener

Με τίτλο «Seminar Series on Science-based Archaeology», τα Εργαστήρια Fitch και Wiener, της Βρετανικής και της Αμερικανικής Σχολής αντίστοιχα, διοργανώνουν από κοινού τα τελευταία τρία χρόνια μια ιδιαίτερα σημαντική σειρά ερευνητικών σεμιναρίων που πραγματοποιούνται στο χώρο της Βρετανικής Αρχαιολογικής Σχολής (Σουηδίας 52, Αθήνα) και απευθύνονται σε έναν ευρύ κύκλο ενδιαφερομένων. Τα σεμινάρια γίνονται από ειδικούς προσκεκλημένους ομιλητές, Έλληνες και ξένους, στην αγγλική γλώσσα, και καλύπτουν μια πραγματικά εκτεταμένη θεματολογία αρχαιολογικών ζητημάτων. Διοργανωτές είναι οι Διευθύντριες των ίδιων Εργαστηρίων, δρ Ε. Κυριατζή και Dr. S. Fox. Το τελευταίο Σεμινάριο (24.1.2007) είχε τίτλο «Tooth wear as a tool for reconstructing diet in fossil mammals, climatic changes and human behaviour», με εισηγητή τον Dr. F. Rivals, University of Hamburg και Fitch Lab Bioarchaeology Bursar. Πληροφορίες στη Γραμματεία των Σεμιναρίων, κ. Τ. Γερούση, e-mail: flsecretary@bsa.ac.uk ή στο τηλέφωνο 210-7217482.

ISA 2008

Πρόσφατα κυκλοφόρησε η 1η Εγκύκλιος για τη διοργάνωση του επόμενου Διεθνούς Συμποσίου

Αρχαιολογίας, το οποίο, όπως είχε προαναγγελθεί από τη στήλη αυτή, έχει αποφασισθεί να γίνει στην πόλη Σιένα της Βόρειας Ιταλίας, ύστερα από ψηφοφορία των Συνέδρων του ISA 2006, που έγινε τον περασμένο Μάιο στο Κεμπέκ του Καναδά. Ως χρόνος πραγματοποίησης του Συμποσίου προσδιορίστηκε το διάστημα 12-16 Μαΐου 2008. Οι εργασίες που θα παρουσιασθούν μπορούν να εμπίπτουν σε όλα τα θεματικά πεδία της Αρχαιολογίας και η ειδική θεματική συνεδρία θα έχει τίτλο «Micro/nano diagnostic and ancient technology». Το κόστος εγγραφής είναι 200 ευρώ (για φοιτητές 100 ευρώ) και οι ενδιαφερόμενοι καλούνται να στείλουν περιλήψεις των εργασιών τους (στην αγγλική) μέχρι την 1η Δεκεμβρίου 2007 στους διοργανωτές, ωστόσο οι περιλήψεις πρέπει να είναι αρκετά περιεκτικές σχετικά με την εργασία που θα ανακοινωθεί, ώστε να αξιολογηθούν και να ταξινομηθούν στην ανάλογη ενότητα. Πληροφορίες και συμμετοχές στη Γραμματεία του Συνεδρίου: University of Siena, Ufficio Congressi, Branchi di Sotto 46, Siena, Italy, ή στην ιστοσελίδα www.unisi.it/eventi/isa2008.

Προκηρύξεις για χρηματοδότηση ερευνητικών έργων

Οι πρώτες προσκλήσεις υποβολής προτάσεων για το 7ο Πρόγραμμα-Πλαίσιο για την Έρευνα της ΕΕ ανακοινώθηκαν πρόσφατα στον δικτυακό τόπο της CORDIS. Οι προσκλήσεις καλύπτουν πολλά αντικείμενα (Συνεργασία, Ιδέες, Άνθρωποι, Ικανότητες, Ευρατόμ κ.ά.) και έχουν καταληκτικές ημερομηνίες τον Απρίλιο-Μάιο 2007. Το 7ο Πρόγραμμα-Πλαίσιο,

με συνολικό προϋπολογισμό 53,2 δισ. ευρώ, αποτελεί το κύριο μέσο χρηματοδότησης με το οποίο η Ευρωπαϊκή Ένωση υποστηρίζει δράσεις έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης σε όλους σχεδόν τους επιστημονικούς τομείς για την περίοδο 2007-2013. Το ΕΚΤ έχει οριστεί Εθνικό Σημείο Επαφής για σειρά θεματικών περιοχών και ειδικών προγραμμάτων του 7ου ΠΠ. Διαθέτει μακρόχρονη εμπειρία ως Εθνικό Σημείο Επαφής για τα Προγράμματα Πλαίσιο και άλλα ανταγωνιστικά ευρωπαϊκά προγράμματα έρευνας. Όσοι ενδιαφέρονται να ενημερώνονται για τα νέα, τις εκδηλώσεις και τις τελευταίες εξελίξεις του 7ου ΠΠ, μπορούν να απευθύνονται στο Γραφείο Υποστήριξης (κ. Γ. Μαζιώτη, τηλ. 210-7273925, e-mail: fp7@ekt.gr).

Οι αναλυτικές προσκλήσεις, τα προγράμματα εργασίας και ο οδηγός είναι διαθέσιμα στον δικτυακό τόπο της CORDIS <http://cordis.europa.eu/fp7/dc/index.cfm>. Το ΕΚΤ Εθνικό Σημείο Επαφής για το 7ο Πρόγραμμα Πλαίσιο της ΕΕ http://www.ekt.gr/content/display?ses_mode=rnd&ses_lang=el&prnbr=69506.

Δημοσιεύσεις

• Zacharias N. / Michael C.T. / Georgakopoulou M. / Kilikoglou V. / Bassiakos Y., «Quartz TL dating on selected layers from archaeometallurgical kiln fragments: A proposed procedure to overcome age dispersion», *Geochronometria* 25 (2006), σ. 29-35.
• Michael C.T. / Zacharias N., «Equivalent dose (palaeodose) estimation in thermoluminescence dating using a single aliquot of polymineral fine grains», *Radiation Protection*

Dosimetry 119/1-4 (2006), σ. 458-461.

- Schwedt A. / Aravantinos V. / Harami A. / Kikioglou V. / Kylafi M. / Mommsen H. / Zacharias N., «Neutron activation analysis of Hellenistic pottery from Boethia, Greece», *Journal of Archaeological Science* 33/8 (2006), σ. 1065-1074.
- Mommsen H. / Bonanno A. / Chetcuti Bonavita K. / Kakoulli I. / Musumeci M. / Sagona C. / Schwedt A. / Zacharias N., «Characterization of Maltese pottery of the Late Neolithic, Bronze Age and Punic Period by neutron activation analysis», *Geological Society Special Publication* 257 (2006), σ. 81-89.
- Schwedt A. / Mommsen H. / Zacharias N. / Buxeda i Garrigos J., «Analclime crystallization and compositional profiles – Comparing approaches to detect post-depositional alterations in archaeological pottery», *Archaeometry* 48/2 (2006), σ. 237-251.
- Zacharias N. / Michael C. / Philaniotou-Hadjianastasiou O. / Hein A. / Bassiakos Y., «Fine-grain TL dating of archaeometallurgical furnace walls», *Journal of Cultural Heritage* 7/1 (2006), σ. 23-29.
- Tite M.S. / Shortland A. / Maniatis Y. / Kavoussanaki D. / Harris S.A., «The composition of the soda-rich and mixed alkali plant ashes used in the production of glass», *Journal of Archaeological Science* 33/9 (2006), σ. 1284-1292.
- Vatiadou A. / Murray A.S. / Liritzis I., «Optically stimulated luminescence (OSL) dating investigations of rock and underlying soil from three case studies», *Journal of Archaeological Science* XX (2007), σ. 1-11.

Τα «Αρχαιολογικά Νέα» επιμελείται ο Γιάννης Μπασιάκος Δρ Γεωλόγος, ΕΚΕΦΕ «Δημόκριτος»